നാരദപുരാണമ്- പൂർവാർധഃ/അധ്യായഃ 47

.

സനന്ദന ഉവാച-

ഏതദധ്യാത്മമാനാഢ്യം വചഃ കേശിധ്വജസ്യ സഃ.

ഖാഡിക്യോഽമൃതവച്ഛ്രുത്വാ പുനരാഹ തമീരയൻ 1.47.1.

ഖാണ്ഡിക്യ ഉവാച-.

തദ് ബ്രൂഹി ത്വം മഹാഭാഗ യോഗം യോഗവിദുത്തമ.

വിജ്ഞാതയോഗശാസ്ത്രാർഥസ്ത്വമസ്യാം നിമിസന്തതൗ 2.

കേശിധ്വജ ഉവാച-.

യോഗസ്വരൂപം ഖാണ്ഡിക്യ ശ്രൂയതാം ഗദതോ മമ.

യത്ര സ്ഥിതോ ന ച്യവതേ പ്രാപ്യ ബ്രഹ്മലയം മുനിഃ 3.

മന ഏവ മനുഷ്യാണാം കാരണം ബന്ധമോക്ഷയോഃ.

ബംധസ്യ വിഷയാസങ്ഗി മുക്തേർനിർവിഷയം തഥാ 4.

വിഷയേഭ്യഃ സമാഹൃത്യ വിജ്ഞാനാത്മാ ബുധോ മനഃ.

ചിന്തയേന്മുക്തയേ തേന ബ്രഹ്മഭൂതം പരേശ്വരമ് 5.

ആത്മഭാവം നയേത്തേന തദ്ബ്രഹ്മാധ്യാപനം മനഃ.

വികാര്യമാത്മനഃ ശക്ത്യാ ലോഹമാകർഷകോ യഥാ 6.

ആത്മപ്രയത്നസാപേക്ഷാ വിശിഷ്ടാ യാ മനോഗതിഃ.

തസ്യാ ബ്രഹ്മണി സംയോഗോ യോഗ ഇത്യഭിധീതേ 7.

ഏവമത്യന്തവൈശിഷ്ട്യയുക്തധർമോപലക്ഷണമ്.

യസ്യ യോഗഃ സ വൈ യോഗീ മുമുക്ഷുരമിധീയതേ 8.

യോഗയുക് പ്രഥമം യോഗീ യുഞ്ജമാനോ്ഽഭിധീയതേ.
വിനിഷ്പന്നസമാധിസ്തു പരബ്രഹ്മോപലബ്ധിമാൻ 9.
യദ്യന്തരായദോഷേണ ദൂഷ്യതേ നാസ്യ മാനസമ്.
ജന്മാന്തരൈരഭ്യസനാന്മുക്തിഃ പൂർവസ്യ ജായതേ 10.
വിനിഷ്പന്നസമാധിസ്തു മുക്തിസ്തത്രൈവ ജന്മനി.
പ്രാപ്നോതി യോഗീ യോഗാഗ്നിദഗ്ധകർമചയോ്ഽചിരാത് 11.
ബ്രഹ്മചര്യമഹിംസാം ച സത്യാസ്തേയാപരിഗ്രഹാൻ.
സേവേതയോഗീ നിഷ്കാമോ യോഗിതാം സ്വമനോ നയൻ 12.
സ്വാധ്യായശൗചസന്തോഷതപാംസി നിയമാന്യമാൻ.
കുർവ്വീത ബ്രഹ്മണി തഥാ പരസ്മിൻപ്രവണം മനഃ 13.
ഏതേ യമാശ്ച നിയമാഃ പഞ്ച പഞ്ചപ്രകീർതിതാഃ.
വിശിഷ്ടഫലദാഃ കാമ്യാ നിഷ്കാമാനാം വിമുക്തിദാഃ 14.
ഏവം ഭദ്രാ സനാദീനാം സമാസ്ഥായ ഗുണൈര്യുതഃ.
യമാഖ്യൈർനിയമാഖ്യൈശ്ച യുഞ്ജീത നിയതോ യതിഃ 15.
പ്രാണാഖ്യമവലംബസ്ഥമഭ്യാസാത്കുരുതേ തു യത്.
പ്രാണായാമഃ സ വിജ്ഞേയഃ സബീജോ്ഽബീജ ഏവ ച 16.
പരസ്പരേണാഭിഭവം പ്രാണാപാനൗ യദാനിലൗ.
കുരുതഃ സദ്വിധാനേന തൃതീയഃ സംയമാത്തയോഃ 17.
തസ്യ ചാലംബനവത്സ്ഥൂലം രൂപം ദ്വിഷത്പതേ.
ആലംബനമനന്തസ്യ യോഗിനോ്ഽഭ്യസതഃ സ്മൃതമ് 18.
ശബ്ദാദിഷ്വനുരക്താനി നിഗൃഹ്യാക്ഷാണി യോഗവിത്.
കുർയ്യാച്ചിത്താനുകാരീണി പ്രത്യാഹാരപരായണഃ 19.
വശ്യതാ പരമാ തേന ജായതേ നിശ്ചലാത്മനാമ്.
ഇന്ദ്രി യാണാമവശ്യൈസ്തൈർന യോഗീ യോഗസാധകഃ 20.
പ്രാണായാമേന പവനൈഃ പ്രത്യാഹരേണ ചേന്ദ്രി യൈഃ.
വശീകൃതൈസ്തതഃ കുര്യാത്സ്ഥിരം ചേതഃ ശുഭാശ്രയേ 21.

ഖാണ്ഡിക്യ ഉവാച-.

കഥ്യതാം മേ മഹാഭാഗ ചേതസോ യഃ ശുഭാശ്രയഃ.

യദാധാരമശേഷം തു ഹന്തി ദോഷസമുദ്ഭവമ് 22.

കേശിധ്വജ ഉവാച-.

ആശ്രയശ്ചേതസോ ജ്ഞാനിൻ ദ്വിധാ തച്ച സ്വരൂപതഃ.

രൂപം മൂർതമമൂർതം ച പരം ചാപരമേവ ച 23.

ത്രിവിധാ ഭാവനാ രൂപം വിശ്വമേതത്ത്രിധോച്യതേ.

ബ്രഹ്മാഖ്യാ കർമസംജ്ഞാ ച തഥാ ചൈവോഭയാത്മികാ 24.

കർമഭാവാത്മികാ ഹ്യേകാ ബ്രഹ്മഭാവാത്മികാ പരാ.

ഉഭയാത്മികാ തഥൈവാന്യാ ത്രിവിധാ ഭാവഭാവനാ 25.

സനകാദ്യാസദാ ജ്ഞാനിൻ ബ്രഹ്മഭാവനയാ യുതാഃ.

കർമഭാവനയാ ചാന്യേ ദേവാദ്യാഃ സ്ഥാവരാശ്ചരാഃ 26.

ഹിരണ്യഗർഭാദിഷു ച ബ്രഹ്മകർമാത്മികാ ദ്വിധാ.

അധികാരബോധയുക്തേഷു വിദ്യതേ ഭാവഭാവനാ 27.

അക്ഷീണേഷു സമസ്തേഷു വിശേഷജ്ഞാനകർമസു.

വിശ്വമേതത്പരം ചാന്യദ്ഭേദഭിന്നദൃശാം നൃപ 28.

പ്രത്യസ്തമിതഭേദം യത്സത്താമാത്രമഗോചരമ്.

വചസാമാത്മസന്തോദ്യം തജ്ജ്ഞാനം ബ്രഹ്മസംജ്ഞിതമ് 29.

തച്ച വിഷ്ണോഃ പരം രൂപമരൂപസ്യാജനസ്യ ച.

വിശ്വസ്വരൂപവൈരൂപ്യലക്ഷണം പരമാത്മനഃ 30.

ന തദ്യോഗയുജാ ശക്യം നൃപ ചിന്തയിതും യതഃ.

തതഃ സ്ഥൂലം ഹരേ രൂപം ചിന്ത്യം യച്ചക്ഷുഗോചരമ് 31.

ഹിരണ്യഗർഭോ ഭഗവാന്വാസവോ്ഥ പ്രജാപതിഃ.

മരുതോ വസവോ രുദ്രാ ഭാസ്കരാസ്താരകാ ഗ്രഹാഃ 32.

ഗന്ധാർവാ യക്ഷദൈത്യാശ്ച സകലാ ദേവയോനയഃ.

മനുഷ്യാഃ പശവഃ ശൈലാ സമുദ്രാ ഃ! സരിതോ ദ്രുമാഃ 33.

ഭൂപ ഭൂതാന്യശേഷാണി ഭൂതാനാം യേ ച ഹേതവഃ.

പ്രധാനാദിവിശേഷാന്താശ്ചേതനാചേതനാത്മകമ് 34.

ഏകപാദം ദ്വിപാദം ച ബഹുപാദമപാദകമ്.

മൂർത്തമേതദ്ധരേ രൂപം ഭാവനാത്രിതയാത്മകമ് 35.

ഏതത്സർവമിദം വിശ്വം ജഗദേതച്ചരാചരമ്.

പരബ്രഹ്മസ്വരൂപസ്യ വിഷ്ണോഃ ശക്തിസമന്വിതമ് 36.

വിഷ്ണുശക്തിഃ പരാ പ്രോക്താ ക്ഷേത്രജ്ഞാഖ്യാ തഥാപരാ.

അവിദ്യാകർമസംജ്ഞാന്യാ തൃതീയാ ശക്തിരിഷ്യതേ 37.

യേയം ക്ഷേത്രജ്ഞശക്തിഃ സാ ചേഷ്ടിതാ നൃപ കർമജാ.

അസാരഭൂതേ സംസാരേ പ്രോക്താ തത്ര മഹാമതേ 38.

സംസാരതാപാനഖിലാനവാപ്നോത്യനുസംജ്ഞിതാൻ.

തയാ തിരോഹിതത്വാത്തു ശക്തിഃ ക്ഷേത്രജ്ഞസംജ്ഞിതാ 39.

സർവഭൂതേഷു ഭൂപാല താരതമ്യേന ലക്ഷ്യതേ.

അപ്രാണവത്സു ഖല്വല്പാ സ്ഥാവരേഷു തതോഽധികാ 40.

സരീസൃപേഷു തേഭ്യോഽന്യാപ്യതിശക്ത്യാ പതത്രിഷു.

പതത്രിഭ്യോ മൃഗാസ്തേഭ്യഃ സ്വശക്ത്യാ പശവോഽധികാഃ 41.

പശുഭ്യോ മനുജാശ്ചാതിശക്ത്യാ പുംസഃ പ്രഭാവിതാഃ.

തേഭ്യോഽപി നാഗഗന്ധർവയക്ഷാദ്യാ ദേവതാ നൃപ 42.

ശക്രഃ സമസ്തദേവേഭ്യസ്തതശ്ചാതിപ്രജാപതിഃ.

ഹിരണ്യഗർഭോഽപി തതഃ പുംസഃ ശക്ത്യുപലക്ഷിതഃ 43.

ഏതാന്യശേഷരൂപാണി തസ്യ രൂപാണി പാർഥിവ.

യതസ്തച്ഛക്തിയോഗേന യുക്താനി നഭസാ യഥാ 44.

ദ്വിതീയം വിഷ്ണുസംജ്ഞസ്യ യോഗിധ്യേയം മഹാമതേ.

അമൂർതം ബ്രഹ്മണോ രൂപം യത്സദിത്യുച്യതേ ബുധൈഃ 45.

സമസ്താഃ ശക്തയശ്ചൈതാ നൃപ യത്ര പ്രതിഷ്ഠിതാഃ.

നഹി സ്വരൂപരൂപം വൈ രൂപമന്യദ്ധരേർമഹത് 46.

സമസ്തശക്തിരൂപാണി തത്കരോതി ജനേശ്വര.

ദേവതിര്യങ്മനുഷ്യാദിചേഷ്ടാവന്തി സ്വലീലയാ 47.

ജഗതാമുപകാരായ തസ്യ കർമനിമിത്തജാ.

ചേഷ്ടാ തസ്യാപ്രമേയസ്യ വ്യാപിന്യവിഹിതാത്മികാ 48.

തദ്രൂ പം വിശ്വരൂപസ്യ ചിന്ത്യം യോഗയുജാ നൃപ.

തസ്യ ഹ്യാത്മവിശുർദ്ധ്യ്ഥം സർവകിൽബിഷനാശനമ് 49.

യഥാഗ്നിരുദ്ധതശിഖഃ കക്ഷം ദഹതി സാനിലഃ.

തഥാ ചിത്തസ്ഥിതോ വിഷ്ണുര്യോഗിനാം സർവകിൽബിഷമ് 50.

തസ്മാത്സമസ്തശക്തീനാമാദ്യാന്തേ തത്ര ചേതസഃ.

കുർവീത സംസ്ഥിതം സാധു വിജ്ഞേയാ ശുദ്ധലക്ഷണാ 51.

ശുഭാശ്രയഃ സചിത്തസ്യ സർവഗസ്യ തഥാത്മനഃ.

ത്രിഭാവഭാവനാതീതോ മുക്തയേ യോഗിനാം നൃപ 52.

അന്യേ തു പുരുഷവ്യാഘ്ര ചേതസോ യേ വ്യപാശ്രയാഃ.

അശുദ്ധാസ്തേ സമസ്താസ്തു ദേവാദ്യാഃ കർമയോനയഃ 53.

മൂർത്തം ഭഗവതോ രൂപം സർവാപാശ്രയനിസ്പൃഹഃ.

ഏഷാ വൈ ധാരണാ ജ്ഞേയാ യച്ചിത്തം തത്ര ധാര്യതേ 54.

തത്ര മൂർത്തം ഹരേ രൂപം യാദൃക് ചിന്ത്യം നരാധിപ.

തച്ഛ്രൂയതാമനാധാരേ ധാരണാ നോപപദ്യതേ 55.

പ്രസന്നചാരുവദനം പദ്മപത്രായതേക്ഷണമ്.

സുകപോലം സുവിസ്തീർണം ലലാടഫലകോജ്ജ്വലമ് 56.

സമകർണാംസവിന്യസ്തചാരുകർണോപഭൂഷണമ്.

കമ്ബുഗ്രീവം സുവിസ്തീർണശ്രീവത്സാങ്കിതവക്ഷസമ് 57.

ബലിത്രിഭങ്ഗിനാ ഭുഗ്നനാഭിനാ ചോദരേണ വൈ.

പ്രലമ്ബാഷ്ടഭുജം വിഷ്ണുമഥവാപി ചതുർഭുജമ് 58.

സമസ്ഥിതോരുജങ്ഘനം സുസ്ഥിരാങ്ഘ്രികരാമ്ബുജമ്.

ചിന്തയേദ്ബ്രഹ്മഭൂതം തം പീതനിർമലവാസസമ് 59.

കിരീടചാരുകേയൂരകടകാദിവിഭൂഷിതമ്.

ശാർങ്ഗശങ്ഖഗദാഖഡ്ഗപ്രകാശവലയാഞ്ചിതമ് 60.

ചിന്തയേത്തന്മയോ യോഗീ സമാധായാത്മമാനസമ്.

താവദ്യാവദ് ദൃഢീഭൂതാ തത്രൈവ നൃപ ധാരണാ 61.

വദതസ്തിഷ്ഠതോ യദ്വാ സ്വേച്ഛയാ കർമ കുർവതഃ.

നാപയാതി യദാ ചിത്താത്സിദ്ധാം മന്യേത താം തദാ 62.

തതഃ ശങ്ഖഗദാചക്രശാർങ്ഗാദിരഹിതം ബുധഃ.

ചിന്തയേദ്ഭഗവദ്രൂ പം പ്രശാന്തം സാക്ഷസൂത്രകമ് 63.

സാ യദാ ധാരണാ തദ്വദവസ്ഥാനവതീ തതഃ.

കിരീടകേയൂരമുഖൈർഭൂഷണൈഃ രഹിതം സ്മരേത് 64.

തദേകാവയവം ചൈവം ചേതസാ ഹി പുനർബുധഃ.

കുര്യാത്തതോഽവയവിനി പ്രണിധാനപരോ ഭവേത് 65.

തദ്രൂ പപ്രത്യയേ ചൈകസംനതിശ്ചാന്യനിഃസ്പൃഹാ.

തദ്ധ്യനാം പ്രഥമൈരങ്ഗൈഃ ഷഡ്ഭിർനിഷ്പാദ്യതേ നൃപ 66.

തസ്യൈവം കല്പനാഹീനം സ്വരൂപഗ്രഹണം ഹി യത്.

മനസാ ധ്യാനനിഷ്പാദ്യം സമാധിഃ സോഽഭിധീയതേ 67.

വിജ്ഞാനം പ്രാപകം പ്രാപ്യേ പരേ ബ്രഹ്മണി പാർഥിവ.

പ്രാപണീയസ്തഥൈവാത്മാ പ്രക്ഷീണാശേഷഭാവനഃ 68.

ക്ഷേത്രജ്ഞകരണീജ്ഞാനം കരണം തേന തസ്യ തത്.

നിഷ്പാദ്യ മുക്തികാര്യം വൈ കൃതകൃത്യോ നിവർതതേ 69.

തദ്ഭാവഭാവനാപന്നസ്തതോഽസൗ പരമാത്മനഃ.

ഭവത്യഭേദീ ഭേദശ്ച തസ്യാജ്ഞാനകൃതോ ഭവേത് 70.

വിഭേദജനകേ ജ്ഞാനേ നാശമാത്യന്തികം ഗതേ.

ആത്മനോ ബ്രഹ്മണാഭേദം സംമതം കഃ കരിഷ്യതി 71.

ഇത്യുക്തസ്തേ മയാ യോഗഃ ഖാണ്ഡിക്യ പരിപൃച്ഛതഃ.

സംക്ഷേപവിസ്തരാഭ്യാം തു കിമന്യത്ക്രിയതാം തവ 72.

ഖാണ്ഡിക്യ ഉവാച.

കഥിതോ യോഗസദ്ഭാവഃ സർവമേവ കൃതം മമ.

തവോപദേശാത്സകലോ നഷ്ടശ്ചിത്തമലോ മമ 73.

മമേതി യന്മയാ പ്രോക്തമസദേതന്ന ചാന്യഥാ.

നരേന്ദ്ര ഗദിതും ശക്യമപി വിജ്ഞേയവേദിഭിഃ 74.

അഹം മമേത്യവിദ്യേയം വ്യവഹാരസ്തഥാനയോഃ.

പരമാർഥസ്ത്വസംലാപ്യോ വചസാം ഗോചരോ ന യഃ 75.

തദ്ഗച്ഛ ശ്രേയസേ സർവം മമൈതദ്ഭവതാ കൃതമ്.

യദ്വിമുക്തിപരോ യോഗഃ പ്രോക്തഃ കേശിധ്വജാവ്യയഃ 76.

സനന്ദന ഉവാച-.

യഥാർഹപൂജയാ തേന ഖാണ്ഡിക്യേന സ പൂജിതഃ.

ആജഗാമ പുരം ബ്രഹ്മംസ്തതഃ കേശിധ്വജോ നൃപഃ 77.

ഖാണ്ഡിക്യോഽപി സുതം കൃത്വാ രാജാനം യോഗസിദ്ധയേ.

വിശാലാമഗമത്കൃഷ്ണേ സമാവേശിതമാനസഃ 78.

സ തത്രൈകാന്തികോ ഭൂത്വാ യമാദിഗുണസംയുതഃ.

വിഷ്ണ്വാഖ്യേ നിർമലേ ബ്രഹ്മണ്യവാപ നൃപതിർലയമ് 79.

കേശിധ്വജോഽപി മുക്ത്യർഥം സ്വകർമക്ഷപണോന്മുഖഃ.

ബുഭുജേ വിഷയാൻകർമ ചക്രേ ചാനഭിസന്ധിതമ് 80.

സ കല്യാണോപഭോഗൈശ്ച ക്ഷീണപാപോഽമലസ്തതഃ.

അവാപ സിദ്ധിമത്യന്തത്രിതാപക്ഷപണീം മുനേ 81.

ഏതത്തേ കഥിതം സർവം യന്മാം ത്വം പരിപൃഷ്ടവാൻ.

താപത്രയചികിത്സാർഥം കിമന്യത്കഥയാമി തേ 82.

ഇതി ശ്രീബൃഹന്നാരദീയപുരാണേ പൂർവഭാഗേ ദ്വിതീയപാദേ സപ്തചത്വാരിംശത്തമോഽധ്യായഃ 47.

.

പ്രതിപ്രാപ്തമ്